

EEN
ONTEMBARE
KRAACHT

kinderen zich nog volkomen spontaan gedroegen en niet beïnvloed werden door cultuur of onderwijs. Dit maakte hen de perfecte inspiratiebron om nieuwe mogelijkheden voor de kunst te verkennen.

Inmiddels heeft wetenschappelijk onderzoek duidelijk gemaakt dat niet alles wat kinderen doen en maken helemaal 'puur', 'spontaan' of 'zuiver' is. Kinderen hebben namelijk wel degelijk *geleerd* om te tekenen. De omgeving waarin ze opgroeien is van jongs af aan van invloed, ook op het gebied van creativiteit. De belangstelling voor het kind in de kunst van nu is dan ook vaak verbonden met een kritische blik op de samenleving.

"Een Ontembare Kracht" laat zien op welke manieren het kind een inspiratiebron was voor Cobra en voor kunst van nu. De tentoonstelling toont en onderzoekt de creativiteit en spontaniteit van kinderen, maar stelt hier tegelijkertijd kritische vragen bij. Hoewel de ideeën over het kind sinds de jaren vijftig flink zijn veranderd, hebben de kunstenaars in de tentoonstelling één ding gemeen: allemaal nemen ze het kind bloedserieus.

people believed that the behaviour of children was completely spontaneous because they were not yet influenced by culture or education. This made them the perfect source of inspiration for exploring new artistic possibilities.

Scientific research has now shown that not everything children do or make is completely 'pure', 'spontaneous' or 'honest'. For children have indeed *learned* how to draw and the environment in which they grow up does influence their creative expressions right from the start. In today's art the interest in the child is thus often a way to make critical observations about society.

"An Unstoppable Force" shows how the child was a source of inspiration for Cobra and still is for contemporary artists. The exhibition shows and explores the creativity and spontaneity of children, but also offers a critical view. Although the way we think about children has changed considerably since the 1950s, the artists in the exhibition have one thing in common: they are all dead serious about children.

Inleiding

"We wilden helemaal opnieuw beginnen, net zoals een kind." Met deze uitspraak verwoordde kunstenaar Karel Appel een van de belangrijkste uitgangspunten van de internationale Cobra-beweging (1948-1951). Net na de Tweede Wereldoorlog wilden deze kunstenaars met behulp van een nieuwe kunst ook de samenleving vernieuwen. De spontane houding van een kind liet hen zien hoe je bestaande regels en gewenst gedrag aan je laars kon lappen. Dat wilden zij ook graag, want een wereld waarin zo'n vernietigende oorlog had kunnen ontstaan, moest volgens hen op de schop. Zij wilden daarom kunst maken die de mensen van hun bestaande ideeën af zou brengen en zo een revolutie zou veroorzaken. De meeste Cobra-kunstenaars probeerden dan ook om net zo vrij en ongeremd te schilderen als een kind. Hierdoor doen hun schilderijen soms ook echt denken aan kindertekeningen.

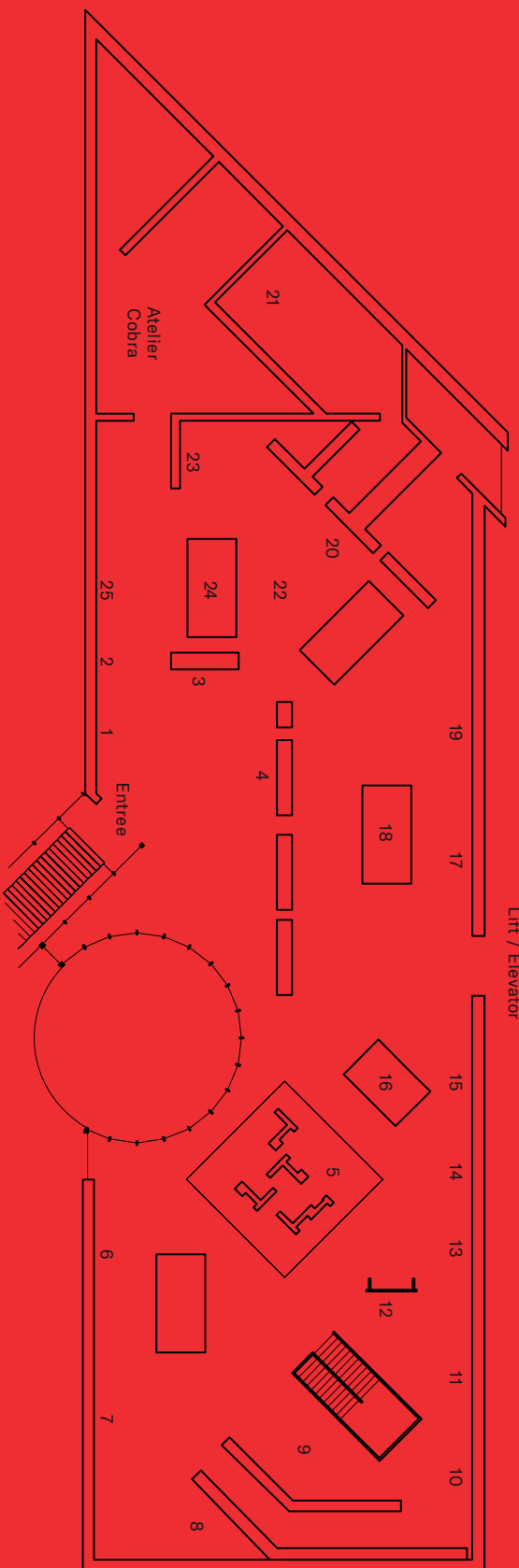
De interesse in de creatieve uitingen van kinderen gaat terug tot in de achttiende eeuw, toen het idee van de kindertijd als aparte levensfase ontstond. Begin twintigste eeuw nam die belangstelling enorm toe onder kunstenaars die zochten naar een nieuwe beeldtaal. Men was er in die tijd van overtuigd dat

Introduction

"We wanted to start afresh, like a child." With this statement, artist Karel Appel expressed one of the key principles of the international Cobra movement (1948-1951). Just after the Second World War, these artists wanted to create a new form of art and use this to renew society. The spontaneous attitude of a child showed them how you could do things your own way by not caring about what is 'good' or 'right' in the eyes of others. This greatly appealed to them, as they believed that a world in which such a destructive war could have happened had to be completely transformed. They therefore aimed to make art that would make people rethink their existing ideas, thus starting a revolution. Most artists within the group tried to paint as uninhibitedly and spontaneously as a child and as a result some of their paintings do actually resemble children's drawings.

The interest in the creative expressions of children dates back to the eighteenth century, when the idea of childhood as a separate phase of life emerged. At the beginning of the twentieth century, this interest increased enormously among artists who were looking for a new visual language. At that time,

Plattegrond

1 Henry Heerup
2 Jan Nieuwenhuys
3 Liz Magic Laser
4 Nicolás Paris
5 Stéphanie Marin

6 Lucebert
7 Jan Elburg
8 Joost Conijn
9 Brian Belott
10 Eugène Brands

11 Carl-Henning Pedersen
12 Adelita Husni-Bey
13 Corneille
14 Jacques Doucet
15 Asger Jorn

16 Monster Chetwynd
17 Karel Appel
18 Liz Magic Laser
19 Constant
20 Melanie Bonajo

21 Beatrice Gibson
22 Maze de Boer
23 Lotti van der Gaag
24 Priscila Fernandes
25 Anton Rooskens

Henry Heerup

(Frederiksberg, Denemarken, 1907 - Kopenhagen, Denemarken, 1993)

Voordat Henry Heerup in contact kwam met Cobra, was hij al lid van de Deense kunstenaarsgroepen Helhesten en Høst. Hier ontdekte hij hoe het creatieve en vrije spel van kinderen een voorbeeld kon zijn voor de volwassen kunstenaar. In zijn kunstwerken, boeken en houding liet Heerup zich inspireren door de vrije en speelse creativiteit van kinderen. De Cobra-kunstenaars bewonderden deze werkwijze en levenshouding enorm. Dit was hoe een kunstenaar moest zijn: ongeschoold, speels en experimenteel. Heerup zelf was niet zo betrokken bij Cobra en werkte liever alleen in zijn studio. Daar beleefde hij groot plezier aan het tot leven roepen van figuren uit gevonden speelgoed en afval.

Before Henry Heerup came into contact with Cobra, he was already a member of the Danish art groups Helhesten and Høst. Here he discovered how the creative and uninhibited play of children could serve as an example for adult artists. In his works of art, books and demeanour, Heerup was inspired by this free and playful creativity. The Cobra artists greatly admired this way of working and attitude to life. This was what an artist should be like: untrained, playful and experimental. Heerup himself was not particularly involved with Cobra and preferred to work alone in his studio. There he found great pleasure in creating figures from lost toys and scraps.

“Come, Children, Your Smashed Play-Toys are Resurrected As Idea-Visions.”

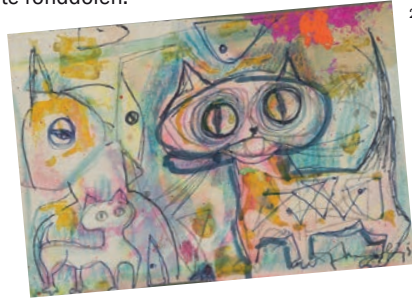
– Henry Heerup

Jan Nieuwenhuijs

(Amsterdam, 1922 - Amsterdam, 1986)

Als jongere broer van Constant was Jan Nieuwenhuijs meteen bij de oprichting betrokken bij Cobra. Hij was maar een jaar lid, maar zeer gedreven om de

kunst te vernieuwen voor de toekomst: “Wij zochten een nieuwe kunst die de felheid had van onze dagen. Ook voor het eventuele nageslacht.” In een kinderlijke beeldtaal zag Nieuwenhuijs een manier om dit te bereiken. Tekenen als een kind was voor hem echter geen doel op zich. Hij zag het meer als een manier om een vervreemdende sfeer op te roepen. Hierin werd hij beïnvloed door de surrealisten aan het begin van de twintigste eeuw die door middel van droombeelden uitdrukking gaven aan het onderbewustzijn en het irrationele. Ook Nieuwenhuijs verbeeldde met zijn schilderijen een droomwereld, waarin allerlei fantasiewezens in een heelal-achtige ruimte rondolen.

As Constant's younger brother, Jan Nieuwenhuijs was involved in Cobra right from the start. He was only a member for one year, but he was very driven to renew art for the future: “We were looking for a new art that had the fervour of our times. Also for posterity.” Nieuwenhuijs saw a childlike imagery as a way to create such art. But drawing like a child was not an end in itself for him. He thought of it more as a way of evoking an alienating atmosphere. In this he was influenced by the surrealists from the early twentieth century who gave expression to the subconscious and the irrational through dream images. Nieuwenhuijs also depicted a dream world with his paintings, showing all kinds of wandering mythical creatures in a cosmos-like space.

Liz Magic Laser

(New York, Verenigde Staten, 1981)

In de video *The Thought Leader* (2015) is te zien hoe een twaalfjarige jongen als een volleerd spreker een gelikte TED Talk aflevert aan het publiek. Het zijn echter niet zijn eigen gedachten die hij onder woorden brengt; de jonge acteur citeert uit *Notes from the Underground* (1864) van Fjodor Dostojevski. In dit sombere boek stelt deze Russische schrijver vragen bij de haalbaarheid van een ideale samenleving. Door deze pessimistische gedachten uit te laten spreken door een kind – dat ons vaak juist hoop voor de toekomst geeft – zet kunstenaar Liz Magic Laser de kijker op het verkeerde been.

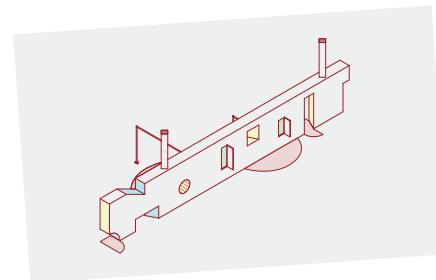
The video *The Thought Leader* (2015) shows how a twelve-year-old boy delivers a slick TED Talk to the audience like an accomplished speaker. But the ideas he expresses in the monologue are not his own; the young actor is quoting from *Notes from the Underground* (1864) by Fyodor Dostoevsky. In this bleak book, the Russian author questions the feasibility of an ideal society. By having a child – usually messengers of hope, not misery – express these pessimistic thoughts, artist Liz Magic Laser puts the viewer on the wrong track.

Nicolás Paris

(Bogota, Colombia, 1977)

De speciaal voor de tentoonstelling gemaakte installatie van Nicolás Paris nodigt de bezoeker meteen bij binnenkomst uit tot interactie. Je kunt er doorheen kijken, het aanraken, beklimmen of er met je rug tegenaan even tot rust komen. Het werk, getiteld *a small world or a place in-between an insect and an adult*, vormt ook de aanleiding voor een workshop waarin Paris de tentoonstellingsruimte omvormt tot klaslokaal. Paris is geïnteresseerd in de dingen die je leert buiten de bestaande contexten van opvoeding en onderwijs, bijvoorbeeld als je aan het spelen of niksken bent. In de speciaal voor de tentoonstelling ontwikkelde workshop draait hij de rollen om van volwassene en kind, leraar en leerling. Samen wordt er teruggekeerd naar de basis van onderwijs: wat is écht belangrijk om te leren en waarom?

This new installation by Nicolás Paris prompts visitors to interact the moment they enter the exhibition. The wall installation invites you to look through it, touch it, climb on it or just sit against it and relax.

The work, titled *a small world or a place in-between an insect and an adult*, is also the inspiration for a workshop in which Paris transforms the exhibition space into a classroom. Paris is interested in the things you learn outside the established contexts of upbringing and education, for example when you're playing or just hanging around. In the workshop, which was specially developed for the exhibition, he reverses the roles of the adult and the child, the teacher and the pupil. Together, the participants get to the heart of education: what really is important to learn and why?

Stéphanie Marin

(Marseille, Frankrijk, 1973)

Met haar ontwerp bureau Smarin maakte Stéphanie Marin de installatie *Play YET!* (2014) die kinderen én volwassenen uitdaagt zelf aan de slag te gaan. Middenin de tentoonstellingsruimte kan er samen of alleen gebouwd en gespeeld worden. Van hutten tot meubels, je mag zelf bepalen wat en hoe je bouwt. Er zijn geen regels of voorbeelden, waardoor er in alle vrijheid geëxperimenteerd kan worden. Zo ontstaat er gedurende de tentoonstelling een steeds veranderende installatie.

With her design studio smarin, made the installation *Play YET!* (2014) that challenges both children and adults to get to work. Right in the middle of the exhibition space you can build and play together or alone. Huts or sofa's, you get to decide what to build and how to do it. There are no rules or examples, so you can experiment to your heart's content. As a result, the installation will keep changing during the exhibition.

Lucebert

(Amsterdam, 1924 - Alkmaar, 1994)

“Ik ben zo verwonderd overwon / derlijk kinderlijk”. Uit deze opvallend afgebroken dichtregel van kunstenaar en dichter Lucebert sprak zijn grote bewondering voor de houding van het kind. Volgens hem

was de fantasie van kinderen veel levendiger dan die van volwassenen, die een voorbeeld zouden moeten nemen aan de kinderlijke creatieve geest. Lucebert was slechts zijdelings betrokken bij Cobra, maar liet zich sterk beïnvloeden door de vrijheid en experimenteerlust binnen de beweging. In zijn schilderijen, tekeningen en gedichten spelen kinderen en fantasieuzens een belangrijke rol. Voor Lucebert waren deze door kindertekeningen geïnspireerde kleuren en vormen een manier om een bepaalde boodschap over te brengen: onder zijn kinderlijke woorden en beelden liggen volwassen angsten en verlangens.

"I am so in wonder overwon / derful like a child". This remarkably broken line of poetry by artist and poet Lucebert expressed his great admiration for children's demeanour. He thought that children possessed a much more vivid imagination than adults, who should take the child's creative mind as an example. Lucebert was only indirectly involved with Cobra, but he was strongly influenced by the movement's lust for freedom and experimentation. Children and mythical creatures play an important role in his paintings, drawings and poems. However, for Lucebert these colours and shapes inspired by children's drawings were a way of communicating a message: under his childlike words and images lurk adult fears and desires.

6

Jan Elburg

(Wemeldinge, 1919 - Amsterdam, 1992)

Het was niet alleen de beeldtaal die kunstenaar en dichter Jan Elburg aantrok tot de creatieve uitingen van kinderen, maar ook hun neiging tot experimenteren. Geïnspireerd door kinderen begon hij allerlei materiaal experimenten met kaarsvet, waterverf en vetkrijt uit te voeren. Later zei hij hierover: "Er zat voor een kinderlijke geest als de mijne iets betoverends in als je, na met een kaarsstompje, nooit helemaal voorspelbaar, je ondergrond te hebben betekend, met een brede kwast waterverf opeens de voorstelling wakker riep." Ook in zijn gedichten klinkt de inspiratie door kinderen duidelijk door. In kinderversjes lag volgens hem nog een restant van de oorspronkelijke magische functie van taal en

poëzie: bezwerende woorden die de macht zouden hebben een mens in slaap te wiegen.

7

It was not only the visual language that attracted the artist and poet Jan Elburg to the creative expressions of children, but also their love of experiment. Inspired by children, he performed all kinds of material experiments with candle wax, watercolour and crayons. Later he said about this: "There was something magical in it for a childlike spirit like mine when, after having drawn on the surface with a candle stump, the result never quite predictable, you would suddenly bring the image to life with a wide brush of watercolour." His poems are also clearly inspired by children. According to him, nursery rhymes still had a trace of the original magical function of language and poetry: enchanting words with the power to lull a person to sleep.

"Ik zie regelmatig dat ouders nogal op de rem staan bij hun kinderen, die vervolgens opgroeien in de schaduw van de angst van hun ouders."

- Joost Conijn

Joost Conijn

(Amsterdam, 1971)

8

Joost Conijn legde met de film *Siddieqa, Firdaus, Abdallah, Soelayman, Moestafa, Hawwa, Dzoel-kifl* (2004) een stukje uit het leven van de zeven kinderen in de titel vast. We zien hoe ze hun dagen

doorbrengen met spelen, ruziën en ravotten, en in schijnbaar grenzeloze vrijheid opgroeien op het braakliggende terrein in Amsterdam waar het gezin woont. De ouders hebben nauwelijks een rol in de film; de kinderen lijken hun eigen gang te gaan. Toch is te zien hoe ze stuk voor stuk allerlei taken op zich nemen: er worden fietsen gemaakt, caravans afgebroken en eieren gebakken. De manier waarop ze leven, die zo anders is dan het leven van een gemiddeld kind, roept de vraag op of onderwijs en opvoeding een noodzaak zijn of juist een beperking. Is zo'n grote vrijheid alleen mogelijk in de kindertijd of zou je een heel leven op deze manier kunnen doorbrengen?

With his film *Siddieqa, Firdaus, Abdallah, Soelayman, Moestafa, Hawwa, Dzoel-kifl* (2004) Joost Conijn captured a part of the life of the seven children in the title. We see how they spend their days playing, romping and fighting, and growing up in seemingly limitless freedom on the undeveloped land in Amsterdam where the family lives. The parents hardly play a role in the film; the children seem to go their own way. Yet you can see how they take on all kinds of tasks: they repair bicycles, demolish caravans and bake eggs. The way in which they live, which is so different from the life of an average child, raises the question whether education and upbringing are a necessity or a limitation. Is such freedom only possible in childhood or could you live a whole life like that?

Brian Belott

(East Orange, Verenigde Staten, 1973)

Brian Belott transformeert met zijn installatie *Dr. Kid President Jr* (2017) een deel van tentoonstellingsruimte tot klaslokaal. Maar hier zijn het niet de kinderen die van de volwassenen leren, maar vormen leeftijdsgenoten het voorbeeld. Bij het betreden van de installatie kijk je letterlijk op naar de tekeningen van kinderen die vanaf de grond omhoog golven. De honderden tekeningen aan de buitenwand komen uit de collectie van pedagoog Rhoda Kellogg (1898-1987) die vanaf 1946 de grootste verzameling kinderkunst ter wereld aanlegde. In haar decennialange onderzoek komt het tekenen van kinderen naar voren als een universele oertaal die overal ter wereld hetzelfde is. In

de installatie zijn ook een aantal door Brian Belott nagemaakte kindertekeningen te zien. Deze imitaties is bedoeld als eerbetoon: door ze te benoemen als 'na-maak' maakt Belott als volwassene een buiging voor de creativiteit van kinderen. Tijdens de tentoonstelling vullen de binnenste wanden van de installatie zich geleidelijk met nieuw gemaakte kindertekeningen.

"Adults should allow the kids to be their teachers."

- Brian Belott

Brian Belott transforms part of the exhibition space into a classroom with his installation *Dr. Kid President Jr* (2017). But here, children do not learn from adults, they learn from their peers. As you enter the installation you literally look up to the drawings of children rising up from the floor in waves. The hundreds of drawings on the outer wall come from the collection of educationalist Rhoda Kellogg (1898-1987), who brought together the largest collection of children's art in the world from 1946 onwards. Her extensive research showed the way children draw as a universal primeval language. The installation also features a number of copies of children's drawings by Brian Belott. These imitations are meant as a tribute: by calling them "devotional paintings" Belott, as an adult, pays homage to children's creativity. Over the course of the exhibition, the inner walls of the installation will gradually fill up with new drawings.

"Kids' art, I just feel like it's an unstoppable force [...] kids won't be stopped by their lack of knowledge or life experience."

- Brian Belott

Eugène Brands

(Amsterdam, 1913 - Amsterdam, 2002)

Pas na het einde van de Cobra-beweging raakte Eugène Brands echt geïnspireerd door een kinderlijke vormtaal, die hij onder andere in het werk van Constant en Carl-Henning Pedersen bewonderde. Zijn belangrijkste inspiratiebron was echter zijn eigen dochter Eugénie. Vanaf het moment dat ze op driejarige leeftijd begon te tekenen was hij zeer

onder de indruk van haar “magische” vormentaal. In 1950 begon hij met het verzamelen en sorteren van haar tekeningen. Eugénies stijl en vormentaal fascineerden hem zo sterk, dat zijn eigen manier van schilderen in 1951 duidelijk veranderde. De serie schilderijen in de tentoonstelling laten zien hoe hij Eugénies onderwerpen en stijl imiteerde.

10

It wasn't until after the Cobra movement had disintegrated that Eugène Brands really became inspired by a childlike visual language, which he admired in the work of fellow artists such as Constant and Carl-Henning Pedersen. His most important source of inspiration however, was his own daughter Eugénie. From the moment she started drawing at the age of three, he was deeply impressed by her “magical” use of shape and colour. In 1950 he started collecting and sorting her drawings. Eugénie's style fascinated him so much that his own painting style clearly changed in 1951. The series of paintings in the exhibition show how he imitated Eugénie's subjects and style.

Carl-Henning Pedersen

(Kopenhagen, Denemarken, 1913 - Frederiksberg, Denemarken, 2007)

11

Al vroeg in de jaren veertig raakte Carl-Henning Pedersen sterk geïnspireerd door de verbeeldingskracht van kinderen. Hij schreef bijvoorbeeld voor de Deense kunstenaarsgroepen Høst en Helhesten hoe volwassenen hun fantasie kwijtraakten op het moment dat ze “de slechte gewoontes van de samenleving aannamen”. De oplossing was volgens hem duidelijk: “We moeten de van nature gegeven instincten van onze kindertijd behouden om te kunnen scheppen.” Pedersen zelf deed serieuze pogingen die kinderlijke houding weer aan te nemen en te schilderen op basis van zijn gevoel. Met zijn

overtuigingen drukte hij ook een belangrijke stempel op de Cobra-beweging. Zijn schilderijen en tekeningen beïnvloedden met name de Nederlandse Cobra-kunstenaars Karel Appel en Corneille.

“Het is niet de kindertekening die mij inspireert, ik ben zelf een kind.”

– Carl-Henning Pedersen

Already in the early 1940s, Carl-Henning Pedersen became strongly inspired by the imagination of children. For the Danish art groups Høst and Helhesten he wrote, for instance, about how adults lost their imagination the moment they “have taken on the bad habits of society”. According to him, the solution was clear: “We have to keep the gifts and the instincts of our childhood in order to create.” Pedersen himself made serious attempts to regain this childlike attitude and let his feelings guide his painting. With his convictions he had a profound impact on the Cobra movement. Particularly the Dutch Cobra artists Karel Appel and Corneille drew inspiration from his paintings and drawings.

Adelita Husni-Bey

(Milaan, Italië, 1985)

12

Hoe zou de ideale samenleving eruitzien als je die zelf mocht opbouwen op een onbewoond eiland? Deze vraag was het vertrekpunt voor een workshop op een Franse basisschool door kunstenaar en pedagoog Adelita Husni-Bey. Haar film *Postcards from the Desert Island* (2011) laat zien hoe de kinderen discussiëren over regels, wetten en samenwerking. De gesprekken beginnen rustig en voorzichtig, maar hoe meer de kinderen in hun rol van pioniers stappen, hoe feller de discussie wordt. Betalen ze met geld of beginnen ze een ruilhandel? Is een gevangenis nodig? En moet er eigenlijk een koning zijn? Husni-Bey liet zich inspireren door de roman *Lord of the Flies* (1954) van William Golding, waarin een groep Engelse schooljongens

neerstort op een verlaten eiland en hun samenwerking uit de hand loopt. Net als dit boek roept ook de workshop met de Franse kinderen de vraag op wie we worden als alle bestaande regels en structuren er ineens niet meer zijn. De film maakt echter ook duidelijk hoezeer de kinderen zich laten beïnvloeden door hun idee over hoe een samenleving eruit hóort te zien.

What would your ideal society look like if you could build it yourself on a desert island? This question was the starting point for a workshop at a French primary school by artist and educationalist Adelita Husni-Bey. Her film *Postcards from the Desert Island* (2011) shows how the children discuss rules, laws and collaboration. The conversations start off peacefully and tentatively, but the more the children get into their role of pioneers, the fiercer the discussion becomes. Should they pay with money or trade by barter? Would they need a prison? And should there be a king of some sorts? Husni-Bey was inspired by William Golding's novel *Lord of the Flies* (1954), in which a group of English schoolboys crash on a desert island and their collaboration gets wildly out of hand. Like this book, the workshop with the French children raises the question of who we become when all existing rules and structures suddenly cease to exist. At the same time it shows how much the children are influenced by their ideas of what a society should be like.

Corneille

(Luik, België, 1922 - Auvers-sur-Oise, Frankrijk, 2010)

Corneille werd misschien nog wel het meest van alle Cobra-kunstenaars geïnspireerd door de kunst van kinderen. Het kind was volgens hem “zuiver en door de cultuur onbesmet” en dus de perfecte inspiratiebron om opnieuw te beginnen in de kunst. In tegenstelling tot Constant, voelde Corneille echter nooit de behoefte om grote maatschappelijke thema's aan te kaarten met zijn werk. De Belgische dichter Christian Dotremont zei over hem: “Corneille is soms een enfant terrible, altijd een kind in geest en altijd een ondeugend kind.” Het ging Corneille dan ook vooral om het spontane en vrolijke van de kindertekening. Toen hij begin jaren veertig een tekencursus aan de kunstacademie volgde, stonden de strikte regels hem nogal tegen: “Wij waren experimentele schilders, het experiment gold, niet het fraai afgelichte mooi verzorgde schilderij. Nee, het ging echt om het creatieve gebeuren.” Die kinderlijke speelsheid en spontaniteit zijn zichtbaar in zijn felgekleurde schilderijen en figuren met grote hoofden en staak-achtige armen en benen.

Of all the Cobra artists, Corneille was perhaps inspired the most by the art of children. In his view,

children were “pure and untainted by culture”, making them the perfect source of inspiration for a fresh start in art. Unlike Constant, however, Corneille never felt the need to address major social issues in his work. Belgian poet Christian Dotremont said about him: “Corneille is sometimes an enfant terrible, always a child in spirit and always a mischievous child.” Corneille was primarily interested in the spontaneity and cheerfulness of children's drawings. When he attended a drawing course at the art academy at the beginning of the 1940s, he took an instant dislike to the strict rules: “We were experimental painters, it was about the experiment, not the polished, beautifully executed painting. No, it was truly about the creative process itself.” This childlike playfulness and spontaneity are visible in his brightly coloured paintings and matchstick figures with large heads.

13

Jacques Doucet

(Boulogne-sur-Seine, Frankrijk, 1924 - Parijs, Frankrijk, 1994)

Jacques Doucet raakte geïnspireerd door de kindertekening in Parijs, waar kinderen grote delen van straten en muren hadden versierd. Deze inspiratiebron bleef in de daaropvolgende jaren zichtbaar in zijn werk. Corneille typeerde Doucets stijl als “een kind dat met krijt een hele wereld op de stoep zet, hij tekende poppetjes zoals in toiletten of op muren van grote steden te zien zijn... met lijnen die de vrije loop hebben, geestdriftig, kleurrijk, onbeschaamd zoals de alledaagse naakte waarheid.” Op zijn beurt schreef Doucet later aan Corneille: “Een goed schilderij is de getrouwe weergave van de kinderdroom, en moet gemaakt worden als een wereld.” Dichter bij huis vond Doucet voorbeelden in de tekeningen van zijn zoon Vincent.

Jacques Doucet was very impressed when he saw how children had decorated large parts of the streets and walls in Paris. This source of inspiration remained visible in his work in the years that followed. Corneille characterised Doucet's style as “a child who draws an entire world on the pavement with chalk, he drew figures like those you see in toilets or on the walls of big cities... with free-flowing

lines; passionate, colourful, unashamed, like the naked truth of our daily existence.” Doucet in turn later wrote to Corneille: “A good painting is the faithful representation of the dream of a child, and must be created as a world.” Closer to home Doucet found an example in the drawings of his son Vincent.

14

Asger Jorn

(Vejrum, Denemarken, 1914 - Aarhus, Denemarken, 1973)

Asger Jorn tekende graag en veel, onder andere samen met zijn dochter Bodil. Hij zag kindertekening en op geen enkele manier als ondergeschikt aan het werk van volwassen kunstenaars. Sterker nog, volgens Jorn waren kinderen vaak veel beter in staat levendig te schilderen dan volwassenen. Hij zag kindertekeningen dan ook als een belangrijk voorbeeld. Toch vond hij niet dat een kunstenaar opzettelijk iets moest proberen te maken dat eruitzag alsof het gemaakt was door een kind. Jorn verspreidde deze ideeën begin jaren veertig binnen de Deense kunstenaarsgroepen Helhesten en Høst. In 1948 nodigde hij Constant, Corneille en Karel Appel – met wie hij datzelfde jaar Cobra oprichtte – uit in Kopenhagen. Samen bezochten ze een kinderdagverblijf dat een paar jaar daarvoor door Jorn samen met een aantal kunstenaars van de Helhesten-groep was beschilderd. Constant, Corneille en Appel waren zeer onder de indruk en voegden elk een paneel aan de bestaande schilderijen toe.

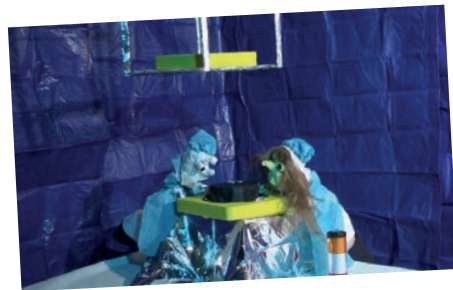
15

Asger Jorn really enjoyed making drawings and he produced many of them, among others with his daughter Bodil. He did not in any way see children's drawings as inferior to the work of adult artists. In fact, according to Jorn, children's paintings were

often much more vivid than those of adults. So for him, children's drawings were an important example. Yet he did not think that artists should deliberately try to make something that looked as if it had been made by a child. In the early 1940s Jorn advocated these ideas within the Danish art groups Helhesten and Høst. In 1948 he invited Constant, Corneille and Karel Appel – with whom he founded Cobra that same year – to Copenhagen. Together they visited a kindergarten that had been painted a few years before by Jorn and a number of other artists from the Helhesten group. Constant, Corneille and Appel were very impressed and each added a panel to the existing paintings.

Monster Chetwynd

(Londen, Verenigd Koninkrijk, 1973)

16

Het werk van de Britse kunstenaar Monster Chetwynd is eigenlijk altijd een vermenging van performance, sculptuur en video. Zo ook haar film *Vision Verticale* (2014), waarin vier wetenschappers in de ruimte spannende en grappige avonturen beleven. In hun zoektocht naar de Magische Hoedenwinkel dwalen ze over een onbekende planeet en moeten ze op de vlucht slaan voor monsters. De poppen en het decor van de film maakte de kunstenaar zelf, geïnspireerd door de rijke fantasie van kinderen. Ook de uitspraken van haar personages gaan over die grenzeloze verbeeldingskracht: “In wezen heeft de kinderlijke verbeelding de complete vrijheid om een ander bestaan, een andere wereld, een ander leven voor te stellen.”

The work of the British artist Monster Chetwynd is always a mixture of performance, sculpture and video. This is also the case with her film *Vision Verticale* (2014), in which four scientists have thrilling and comical adventures in space. In their search for the Magic Hat Shop they wander about an unknown planet and have to flee from monsters. The artist made the puppets and the decor herself, inspired by the rich imagination of children. She even lets her characters comment on this typical characteristic of childhood: “In essence childhood imagination has complete freedom to imagine another existence, another world, another life.”

Karel Appel

(Amsterdam, 1921 - Zürich, Duitsland, 2006)

17

Zijn ontmoeting met de Deense kunstenaarsgroepen Helhesten en Høst in 1948 sterkte Karel Appel in zijn fascinatie voor de uitingen van kinderen. Al in de jaren daarvoor schilderde hij menselijke en dierlijke wezens met grote hoofden en wijd open ogen als op een kindertekening. In 1949 overkwam hem iets bijzonders: tijdens een wandeling door de Zuid-Franse bergen begon het plotseling kindertekeningen te sneeuwen – honderden blaadjes dwarrelden uit de hemel naar beneden. Van wie ze waren ontdekte Appel nooit, maar hij bewaarde ze jarenlang als inspiratiebron. Niet alleen de manier van tekenen, maar ook de nieuwsgierige houding van kinderen en hun behoefte onophoudelijk vragen te stellen, waren voor Appel een voorbeeld. Hij zag hierin een manier om met zijn ontevredenheid over de kunst en de samenleving van dat moment om te gaan. Dit is onder andere zichtbaar in zijn schilderijen van ‘vragende kinderen’, waarin hij kwetsbare en onschuldige kinderen als slachtoffer van de oorlog verbeeldde. Maar die kinderlijke houding liet volgens Appel ook zien hoe je een nieuwe weg in kon slaan: “Onze dromen, ons gedrag, ons werk, het had inderdaad iets kinderlijks. [...] In die tijd wilden we net als kinderen iets van de grond af opbouwen.”

His encounter with the Danish art groups Helhesten and Høst in 1948 enforced Karel Appel's fascination with the expressions of children. Already in the years before he had painted wide-eyed human and animal creatures with large heads like those in children's drawings. In 1949 something extraordinary happened to him: during a walk in the mountains of southern France it suddenly began to snow children's drawings – hundreds of sheets floated down from the sky. Appel never found out where they had come from, but he kept them for years as a source of inspiration. Children were not only an example to him in the way that they drew pictures, but also in their curious attitude and their need to continuously ask questions. For Appel, the children's approach to life was an instrument to deal with his dissatisfaction with the art and society of the time. This is

reflected in his paintings of ‘questioning children’, in which he depicted vulnerable and innocent children as victims of the war. But according to Appel, this childlike attitude also showed a way forward: “Our dreams, our behaviour, our work: there was something childish, or childlike, about it. [...] At that time we wanted to start afresh, like a child.”

Liz Magic Laser

(New York, Verenigde Staten, 1981)

In dit tweede videowerk van Liz Magic Laser dat te zien is, *Kiss and Cry* (2015), staan een kunstschaatscoach en haar twee jonge kinderen centraal. De film speelt zich af op de grens tussen fictie en documentaire. Beelden van de repeterende Axel en Anna worden afgewisseld met momenten waarin ze citeren uit wetenschappelijke teksten over de kindertijd en kinderrechten. Ook met deze video doorbreekt Laser onze verwachtingen over kinderen, als de elfjarige Axel eindigt met “fuck the child, fuck the future”.

18

The second work of Liz Magic Laser in this exhibition, *Kiss and Cry* (2015), revolves around a figure-skating coach and her two young children. The video skirts the line between fiction and documentary. Images of Axel's and Anna's performance routines are interwoven with voice-overs in which they quote from scientific texts about childhood and children's rights. With this film Laser again smashes our expectations about children, when eleven-year-old Axel ends with “fuck the child, fuck the future”.

Constant

(Amsterdam, 1920 - Utrecht, 2005)

Zoals alle Cobra-kunstenaars was Constant geïntrigeerd door de natuurlijke menselijke behoefte om te scheppen. Onder invloed van Asger Jorn, die hij in 1946 in Parijs ontmoette, raakte hij geïnteresseerd in de kindertekening, waarin hij de oorsprong van de scheppingsdrang herkende. “Het kind kent geen andere wet dan zijn spontaan levensgevoel en heeft geen andere behoefte dan dit te uiten”, schreef hij in

1948. Hieruit blijkt dat hij een wat romantischer blik op de fantasie en ongeremde creativiteit van kinderen had dan Jorn. Constant was, net als veel andere Cobra-kunstenaars, van mening dat kinderen nog niet zo gevoelig zijn voor hoe ze zich zouden moeten gedragen en dus veel spontaner zijn dan volwassenen. De uitingen van kinderen waren volgens hem dan ook een goed voorbeeld om nieuwe manieren van kunst maken en samenleven te onderzoeken. Constants ideaalbeeld was een allesomvattende kunstvorm waarin kunstenaars en architecten samen zouden werken aan een stad van de toekomst: New Babylon. In deze vrije wereld kon de mens zich ontpoppen tot 'homo ludens': de spelende mens.

Like all Cobra artists, Constant was intrigued by the natural human need to create. Under the influence of Asger Jorn, whom he met in Paris in 1946, he became interested in children's drawings, in which he recognised the origin of this creative instinct. "The child knows no other law than his spontaneous feeling for life and has no other need than to express it," he wrote in 1948. It shows that he had a more romantic view of the fantasy and uninhibited creativity of children than Jorn. Constant thought, like many other Cobra artists, that children were not yet as sensitive to ideas of how they should behave and were therefore much more spontaneous than adults. According to him, the expressions of children were therefore a good example of how you could explore new ways of making art and living together in society. Constant's ideal was an all-encompassing art form in which artists and architects together would create a city for the future: New Babylon. In this free world people could become 'homo ludens': the playing man.

19

Melanie Bonajo

(Heerlen, 1978)

"De wereld van het kind bevat nog steeds een geloof in magie, iets dat ooit dicht bij ons allemaal stond." Deze overtuiging van Melanie Bonajo vormt het uitgangspunt van haar fotoserie *Last Child in the Woods* (2017). Waar volwassenen vaak niet naar

kinderen luisteren, omdat ze misschien wel bang zijn voor de kinderlijke blik en manier van denken, geeft de kunstenaar ze in dit werk juist een stem. Voor de foto's bedacht ze samen met de jonge modellen een outfit, gemaakt van afval en planten. De kinderen transformeerden zo uiteindelijk tot bovennatuurlijke wezens die ergens tussen mens en plant zweven. Bonajo wil hiermee de aandacht vestigen op onze afhankelijkheid van de moderne samenleving met al haar technologische hulpmiddelen. Hierdoor zijn we volgens haar steeds minder goed in staat te communiceren en gevoelens te tonen. De kinderen in de foto's zijn in verschillende kleuren geverfd om de transparantie van emoties aan te geven. Elke keer als iemand hen beoordeelt of kleineert, veranderen de elfachtige wezens van kleur en leggen ze hun gevoelens bloot.

20

"The world of the child still carries a vision or belief in magic, which was once so near to us all." This is the belief of Melanie Bonajo and forms the starting point of her photo series *Last Child in the Woods* (2017). While adults often do not listen to children because they are perhaps afraid of the way children see the world, the artist gives them a voice in this work. Together with the young models she came up with outfits, made of rubbish and plants. The children were ultimately transformed into supernatural beings, not quite human, but not quite plant either. Bonajo wants to draw attention to our dependence on modern society and all of its technological resources. She thinks we are increasingly incapable of communicating and showing our feelings because of this. The children in the photos are painted in different colours to reflect the transparency of emotions. Every time someone judges or belittles them, the elf-like creatures change colour and show their feelings.

Beatrice Gibson

(Londen, Verenigd Koninkrijk, 1978)

Een spel speelt zich af op de grens tussen verbeelding en werkelijkheid. Een spelend kind biedt daarom een perfecte gelegenheid om op een nieuwe

manier naar de wereld te kijken. De Britse kunstenaar Beatrice Gibson neemt dit als een uitgangspunt in haar film *F for Fibonacci* (2014), waarin de 11-jarige Clay en zijn favoriete computerspel Minecraft centraal staan. Terwijl we zien hoe Clay een virtuele wereld bouwt, horen we de kunstenaar hem vragen stellen over zijn verzonnen hoofdpersoon, Mr Money. Gibson liet zich voor de film inspireren door de roman *JR* van William Gaddis, die de kapitalistische samenleving op humoristische wijze bekritiseert. In dit boek creëert een 11-jarige kapitalist met hulp van zijn muziekleraar het machtigste virtuele rijk ter wereld en verdient er vervolgens veel geld mee. Deze onheilspellende toekomstvisie plaatst Gibson tegenover de optimistische ideeën over het ideale onderwijs voor kinderen die net na de Tweede Wereldoorlog ontstonden. In haar film brengt ze al deze ideeën samen in één grote soep van beelden – van computerspellen tot beursmarkten, wiskundige formules en natuurkundige experimenten – en laat zo nieuwe verbindingen en betekenissen ontstaan.

21

Beatrice Gibson takes this as a starting point in her film *F for Fibonacci* (2014) which revolves around 11-year-old Clay and his favourite computer game Minecraft. As we see Clay building a virtual world, we hear the artist asking him questions about his fictional protagonist, Mr Money. Gibson was inspired by William Gaddis' satirical novel *JR*, which criticises capitalist society. In this book, an 11-year-old capitalist creates the most powerful virtual realm in the world with the help of his music teacher and then makes a lot of money with it. Gibson contrasts this ominous vision of the future with the optimistic ideas about children's education that emerged just after the Second World War. In her film the artist brings all these ideas together in one big mix of images, from computer games to stock markets, mathematical formulas and scientific experiments, thus creating new connections and meanings.

Maze de Boer

(Amsterdam, 1976)

Het werk van Maze de Boer is vaak niet wat het lijkt. Zo lijkt zijn sculptuur *Played Rack* (2010) op een heel

groot afdruiprek – 'plate rack' in het Engels – maar is het eigenlijk een speeltoestel waarop gespeeld mag worden. De Boer vergrootte het bekende Tomado bordenrek van Jan van der Togt, dat op elk aanrecht stond toen er nog geen vaatwasser was. De vorm doet ook denken aan de klimrekken van architect Aldo van Eyck. Van Eyck was verbonden aan Cobra en wilde spelen weer een centraal onderdeel van de stad maken. De Boers belangstelling voor spel en de relatie tussen volwassene en kind blijkt ook uit zijn werk *PLAY* (2014): een serie spellen zonder vaste regels die je uitdagen je verbeelding te gebruiken.

22

The work of Maze de Boer is often not what it seems. His sculpture *Played Rack* (2010), for example, looks like a very large plate rack, but is actually a climbing frame you can play on. De Boer enlarged the famous Tomado plate rack by Jan van der Togt, which stood on every sink before the dishwasher made its entrance. The shape is also reminiscent of the climbing frames by architect Aldo van Eyck. Van Eyck was involved with Cobra and wanted to make playing a central part of the city. De Boer's interest in play and the relationship between adults and children is also evident in his work *PLAY* (2014): a series of games without fixed rules that challenge you to use your imagination.

Lotti van der Gaag

(Den Haag, 1923 - Nieuwegein, 1999)

23

In het werk van Lotti van der Gaag is de beeldtaal van kindertekeningen goed te herkennen. In simpele dikke lijnen schetste ze een kinderlijke fantasiewereld. Een belangrijke inspiratiebron hiervoor waren de tekeningen van haar dochter Isis, die ze aan de muren van haar atelier prikte. Van der Gaag was nooit officieel lid van Cobra, maar deelde in

Parijs een ateliergebouw met Karel Appel en Corneille. Al voor 1948 werkte ze in een experimentele en spontane stijl waarmee ze allerlei fantasiewezens creëerde.

In the work of Lotti van der Gaag, you can easily recognise the visual language of children's drawings. In simple thick lines she sketched a childlike fantasy world. An important source of inspiration for this were the drawings of her daughter Isis, which she pinned to the walls of her studio. Van der Gaag was never an official member of Cobra, but had a studio in the same building in Paris as Karel Appel and Corneille. She was already working in an experimental and spontaneous style before 1948, creating all kinds of mythical creatures.

Priscila Fernandes

(Coimbra, Portugal, 1981)

"Get Ready for a Better World!" Met deze slogan verleidt het speelpark KidZania kinderen en hun ouders tot een bezoek. Overall ter wereld zijn deze pretparken in de vorm van miniatuursteden te vinden, gesponsord door bedrijven als Coca-Cola en McDonald's. Priscila Fernandes raakte geïntrigeerd door de manier waarop KidZania het "natuurlijke verlangen van kinderen om te creëren, ontdekken en samen te werken" gebruikt als een middel om kinderen voor te bereiden op hun latere rol als volwassene. In haar film *For a Better World* (2012) is te zien hoe kinderen verschillende banen uitproberen, vrije tijd besteden in de discotheek en leren met geld om te gaan. Voor de kinderen lijkt het allemaal één groot spel, maar wel een spel dat verdacht veel lijkt op het werk- en vrijetijdspatroon van volwassenen. Fernandes laat zo heel subtiel zien dat kinderen letterlijk spelerwijs aanleren hoe ze zich moeten gedragen.

"Get Ready for a Better World!" With this slogan, the KidZania play park invites children and their parents to come and visit. These theme parks in the shape of miniature cities can be found all over the world, sponsored by companies such as Coca-Cola and McDonald's. Priscila Fernandes became intrigued by the way KidZania uses "a child's natural desire to create, explore and collaborate" as a means of

preparing children for their future role as adults. Her film *For a Better World* (2012) shows how children try out different jobs, go to the disco and learn to use money. For the children it all seems like a game, but it is one that is suspiciously reminiscent of the work and leisure pattern of adults. Fernandes subtly shows that children learn how to behave through play.

Anton Rooskens

(Griendtsveen, 1906 - Amsterdam, 1976)

"Alleen primitieven, kinderen en psychopaten hadden onze sympathie", zo stelde Anton Rooskens in 1963, terugkijkend op zijn Cobra-jaren. Rooskens zag, net als veel andere Cobra-kunstenaars een overeenkomst tussen deze zeer verschillende groepen: ze waren ongeschoold – zo dacht men toen ook over zogenaamd 'primitieve' volken – en konden daarom spontaan en ongeremd creatief zijn. Het belangrijkste aspect voor Cobra was echter dat de zogenaamd naïeve creaties van bovengenoemde groepen bewezen dat iedereen kunstenaar kon zijn. Rooskens was zelf ongeschoold als kunstenaar. Hij leerde schilderen door naar het werk van expressionisten als Picasso te kijken, waarin het ongeremde hem inspireerde. In zijn eigen werk probeerde Rooskens niet expres kinderlijk te schilderen, maar heel bewust en beheerst een spontane stijl te gebruiken.

"Only primitives, children and psychopaths had our sympathy," Anton Rooskens stated in 1963, looking back on his Cobra years. Rooskens, like many other Cobra artists, saw a similarity between these very different groups: they were untrained – that is how people then thought about so-called 'primitive' peoples – and were therefore spontaneous, uninhibited and creative. The most important aspect for Cobra, however, was that the so-called naïve creations of these groups proved that everyone could be an artist. Rooskens himself was untrained as an artist. He had learned how to paint by looking at the work of expressionists like Picasso, whose uninhibitedness inspired him. In his own work, Rooskens did not deliberately try to paint in a childlike fashion, but to use a spontaneous style in a very conscious and controlled way.

Bijschriften

- Henry Heerup, *Huis*, 1942. Verworven met steun van De BankGiro Loterij en het Aankoopfonds van de gemeente Amstelveen. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Jan Nieuwenhuijs, *Zonder titel*, 1946. Bruikleen C. Nieuwenhuijs-Debets. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Liz Magic Laser, *The Thought Leader* (video still), 2015, eenkanaals video, duur 9:22 minuten. Featuring actor Alex Ammerman. Audio door Sunneva (10), Lindsay (10), Minako (10), Pip (10), Gilia (9), Rayna (10). Courtesy de kunstenaar en Wilfried Lentz Rotterdam.
- Nicolás Paris, *a small world or a place in-between an insect and an adult*, 2018, workshops, oefeningen, metronoom, hout, tapijt, gevonden voorwerpen, metalen buizen, scharnieren, textiel, papier, schuim, eierdozen en tijd. Project ontwikkeld in samenwerking met de afdeling educatie van Cobra Museum.
- Stéphanie Marin, *Play YETI*, 2014, hout, kurk, textiel. © smarin studio, Stéphanie Marin.
- Lucebert, *De cycloop*, 1971. Schenking Vriens. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Jan Elburg, *10 mei*, 1953. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Joost Conijn, *Siddieqa, Firdaus, Abdallah, Soelayman, Moestafa, Hawwa, Dzoel-kifl* (video still), 2004. Courtesy de kunstenaar.
- Brian Belott, *Dr. Kid President Jr.*, 2017. Courtesy de kunstenaar en Gavin Brown's enterprise, New York/Rome. Fotografie Thomas Müller.
- Eugène Brands, *Droomwereld van het kind III*, 1953. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Carl-Henning Pedersen, *Solfaldet*, 1951. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Adelita Husni-Bey, *Postcards from the Desert Island* (videostill), 2011. Courtesy de kunstenaar en LAVERONICA arte contemporanea.
- Corneille, *La belle journée*, 1950. Collectie Stedelijk Museum Schiedam. Fotograaf: Bob Goedewaagen. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Jacques Doucet, *Zonder titel*, 1950. Schenking Mme Doucet. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Asger Jorn, *Legetøjsbillede*, 1945. Verworven met steun van De BankGiro Loterij en het Aankoopfonds van de gemeente Amstelveen. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Monster Chetwynd, *Vision Verticale* (video still), 2014. Audio door Lindsay (10), Minako (10), Pip (10), Gilia (9), Rayna (10), Jana (10). © Monster Chetwynd. Courtesy de kunstenaar en Sadie Coles HQ, London. In opdracht van Space Observatory CNES.
- Karel Appel, *Wonder*, 1951. Langdurige bruikleen Karel van Stuijvenberg, Caracas. © Karel Appel Foundation, c/o Pictoright Amsterdam 2018.
- Liz Magic Laser, *Kiss and Cry* (video still), 2015, eenkanaals video, duur 13:30 minuten. Met kunstschaatster Anna MacKenzie en Axel MacKenzie en coach Marie Jonsson MacKenzie. Audio door Sunneva (10), Lindsay (10), Minako (10), Pip (10), Gilia (9), Rayna (10). In opdracht van en geproduceerd door Mercer Union. Courtesy de kunstenaar en Wilfried Lentz Rotterdam.
- Constant, *Femme-fleur*, 1949. Langdurige bruikleen Karel van Stuijvenberg, Caracas. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Melanie Bonajo, *Jahzara, Last Child in the Woods*, 2017, foto. Courtesy Galerie AKINCI.
- Beatrice Gibson, *F for Fibonacci* (video still), 2014, 16mm en 35mm overgezet op HD video, Sound (surround), duur 16:20 minuten. Audio door Lindsay (10), Minako (10), Pip (10), Gilia (9), Rayna (10), Jana (10). Courtesy de kunstenaar en Laura Bartlett, London.
- Maze de Boer, *Played Rack*, 2010, roestvrij staal. Courtesy de kunstenaar. Fotografie Ilya Rabinovich.
- Lotti van der Gaag, *Vogelbeestje*, 1951-1960. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Priscila Fernandes, *For a better world* (video still), 2012, HD video 16:9, duur 8:17 minuten. Audio door / audio by Sunneva (10), Lindsay (10), Minako (10), Pip (10), Gilia (9), Rayna (10). © Priscila Fernandes. Courtesy de kunstenaar.
- Anton Rooskens, *Paysage*, 1950. Bruikleen Stedelijk Museum De Lakenhal, Leiden. © Pictoright Amsterdam 2018.

Captions

- Henry Heerup, *House*, 1942. Purchased with the support of De BankGiro Loterij and Aankoopfonds van de gemeente Amstelveen. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Jan Nieuwenhuijs, *Untitled*, 1946. Loan C. Nieuwenhuijs-Debets. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Liz Magic Laser, *The Thought Leader* (video still), 2015, single-channel video, duration 9:22 minutes. Featuring actor Alex Ammerman. Audio by Sunneva (10), Lindsay (10), Minako (10), Pip (10), Gilia (9), Rayna (10). Courtesy of the artist and Wilfried Lentz Rotterdam.
- Nicolás Paris, *a small world or a place in-between an insect and an adult*, 2018, workshops, exercises, metronome, wood, carpet, found elements, metal tubes, hinges, fabric, paper, foam, egg trays and time. Project developed in collaboration with the educational department of Cobra Museum.
- Stéphanie Marin, *Play YETI*, 2014, wood, cork, textile. © smarin studio, Stéphanie Marin.
- Lucebert, *The cyclops*, 1971. Donation Vriens. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Jan Elburg, *10 mei*, 1953. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Joost Conijn, *Siddieqa, Firdaus, Abdallah, Soelayman, Moestafa, Hawwa, Dzoel-kifl* (video still), 2004. Courtesy of the artist.
- Brian Belott, *Dr. Kid President Jr.*, 2017. Courtesy of the artist and Gavin Brown's enterprise, New York/Rome. Photography Thomas Müller.
- Eugène Brands, *Dreamworld of a child III*, 1953. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Carl-Henning Pedersen, *Solfaldet*, 1951. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Adelita Husni-Bey, *Postcards from the Desert Island* (videostill), 2011. Courtesy of the artist and LAVERONICA arte contemporanea.
- Corneille, *La belle journée*, 1950. Collectie Stedelijk Museum Schiedam. Photographer: Bob Goedewaagen. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Jacques Doucet, *Untitled*, 1950. Donation Mme Doucet. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Asger Jorn, *Legetøjsbillede*, 1945. Purchased with the support of De BankGiro Loterij and Aankoopfonds van de gemeente Amstelveen. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Monster Chetwynd, *Vision Verticale* (video still), 2014. Audio by Lindsay (10), Minako (10), Pip (10), Gilia (9), Rayna (10), Jana (10). © Monster Chetwynd. Courtesy of the artist and Sadie Coles HQ, London. Commissioned by Space Observatory CNES.
- Karel Appel, *Wonder*, 1951. Long-term loan Karel van Stuijvenberg, Caracas. © Karel Appel Foundation, c/o Pictoright Amsterdam 2018.
- Liz Magic Laser, *Kiss and Cry* (video still), 2015, single-channel video, duration 13:30 minutes. With figure skaters Anna MacKenzie and Axel MacKenzie and coach Marie Jonsson MacKenzie. Audio by Sunneva (10), Lindsay (10), Minako (10), Pip (10), Gilia (9), Rayna (10). Commissioned and produced by Mercer Union. Courtesy of the artist and Wilfried Lentz Rotterdam.
- Constant, *Femme-fleur*, 1949. Long-term loan Karel van Stuijvenberg, Caracas. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Melanie Bonajo, *Jahzara, Last Child in the Woods*, 2017, photo. Courtesy AKINCI Gallery.
- Beatrice Gibson, *F for Fibonacci* (video still), 2014, 16mm and 35mm transferred to HD, Sound (surround), duration 16:20 minutes. Audio by Lindsay (10), Minako (10), Pip (10), Gilia (9), Rayna (10), Jana (10). Courtesy of the artist and Laura Bartlett, London.
- Maze de Boer, *Played Rack*, 2010. Courtesy of the artist. Photography Ilya Rabinovich.
- Lotti van der Gaag, *Vogelbeestje*, 1951-1960. © Pictoright Amsterdam 2018.
- Priscila Fernandes, *For a better world* (video still), 2012, full HD video 16:9, duration 8:17 minutes. Audio by Sunneva (10), Lindsay (10), Minako (10), Pip (10), Gilia (9), Rayna (10). © Priscila Fernandes. Courtesy of the artist.
- Anton Rooskens, *Paysage*, 1950. Loan Stedelijk Museum De Lakenhal, Leiden. © Pictoright Amsterdam 2018.

RENT-

ORGANISEER UW EVENEMENT IN HET COBRA MUSEUM

Wilt u uw gasten omringen met beeldende kunst? Bij ons is uw evenement, congres of bedrijfsfeest midden tussen de kunstwerken. De museumzalen zijn open en licht en lenen zich perfect voor een receptie, lezing of een feest. U kunt ruimtes apart huren zoals de boardroom, de voordrachtzaal of één van de museumzalen. Uiteraard is het museum ook in haar geheel, als één grote eventlocatie beschikbaar.

(ENG) ORGANISE YOUR EVENT IN THE COBRA MUSEUM

Would you like to surround your guests with art? With us, you can have your event, congress or office party right between the works of art. The museum galleries are open and bright, and are perfect for a reception, lecture or party. You can rent rooms separately, such as the Boardroom, the Lecture Room or one of the museum galleries. Naturally, the museum is also available in its entirety as one large event venue.

For years we have been 'the cooking museum'. We have our own kitchen and a fantastic chef who serves dishes of the highest culinary standard. Whether you wish to dine with a small group or want to host a large walking dinner, we can arrange it for you. We can make your programme even more special with a workshop, gallery tour or lecture. Would you like to know more? Please visit our website or feel free to come by and discuss your wishes with us.

Al sinds jaar en dag zijn wij 'het museum dat kookt'. Er is een eigen keuken in huis en een fantastische chef-kok die gerechten van hoge culinaire standaard serveert. Of u nu met een klein gezelschap komt dineren of een groot walking dinner aan uw gasten wil aanbieden, bij ons is het mogelijk. Met een workshop, rondleiding of lezing kunnen we een inhoudelijke toevoeging aan uw programma geven. Meer weten? Bezoek onze website of kom gerust langs en bespreek uw wensen met ons.

"Moderne kunst samen met een sublieme keuken is voor ons een avond van puur genieten geworden"

Marion van Straaten, de Volksbank

"Een zeldzame mogelijkheid om je event te organiseren op een écht unieke plek"

Jeroen van der Woude, FranklinCovey Benelux

"Modern art together with a sublime kitchen has made it an evening of pure enjoyment for us"

Marion van Straaten, de Volksbank

"A rare opportunity to organise your event at a truly unique location"

Jeroen van der Woude, FranklinCovey Benelux

Cobra

Friso van der Mark (links), voorzitter van de Business Club met Peter Schuil van KEIM (midden) en Jaco Plompen van Dura Vermeer

Stefan van Raay wijst de weg naar de toekomst aan Wouter van der Schaaf van de Gemeente Amstelveen

Max Amson (Amson & Kolhoff), Rob van der Jagt (Trebbe) en Ananda van den Aardweg (Kasteelheer Groep) proberen het aanbod van de bar uit.

Business

Zin in de avond bij dit trio van Zorg en Zekerheid. V.l.n.r. Jacqueline van der Born, Dik van Schagen en Doris Le Fèvre

Rob Steijn (Dura Vermeer) luistert aandachtig naar Michael Nitz van Drooms Benelux

Kasteelheren Maarten van Egmond (l) en Pieter Bak van de Kasteelheer Groep

Club

Frank Körver (r) van Wepublic met zijn introducee Peter Jurgens

Wetenschapsjournalist en auteur Esther Thole sprak deze avond over Makers van het Leven

Dariush Oranghi van MSolutions Real Estate wordt omringd door Handelsbanken met links Willie van Wieringen en rechts Dennis Vriend

19/09/18

Bedrijven in de metropoolregio Amsterdam ontmoeten elkaar bij de Business Club van het Cobra Museum. Tijdens informele ontvangsten treffen leden elkaar met de mogelijkheid om te netwerken. Ze kunnen relaties en introducéés meenemen voor een inspirerende en aangename avond in het museum.

(ENG) Companies from the metropolitan region of Amsterdam meet at the Cobra Business Club. Members have the opportunity to network with peers in an informal setting. They are welcome to bring relations and guests for an inspiring and pleasant evening in the museum.

Join the Business Club!

Bert Mennings van het Cobra Museum informeert u graag over de diverse benefits van een lidmaatschap. U kunt hem bereiken per mail via b.mennings@Cobra-museum.nl of telefonisch via 020-5475039 of 06-43804079

Join the Business Club!

Bert Mennings of the Cobra Museum would be happy to inform you about the various benefits of a membership. You can contact him by e-mail: b.mennings@Cobra-museum.nl or by telephone: 020-5475039 or 06-43804079.

Els Doornhein en Freek Snippers, beiden als partner verbonden aan De Vos & Partners Advocaten in Amsterdam, zijn al enige tijd met plezier lid van de businessclub van het Cobra Museum in Amstelveen.

© Tessa Posthumus de Boer

de leden

Ontmoet

(ENG) MEET THE MEMBERS

Waarom bent u lid geworden van een businessclub van een museum?

Wij voelen ons rijk, met ons kantoor zo vlak bij het Museumplein. Kunst alom. Daar houden wij van. We zijn in aanraking gekomen met het Cobra Museum via een evenement dat ons kantoor organiseerde over innovatie in de kunst- en cultuursector. Het Cobra Museum viel ons op door haar persoonlijke approach, inventiviteit en gastvrijheid. We zijn lid geworden van de business club van het Cobra Museum om in contact te komen met andere kunstminnende ondernemers.

Maar waarom dan specifiek het Cobra Museum?

De wereld van het Cobra Museum past goed bij ons. Het persoonlijke karakter van de bijeenkomsten spreekt ons aan. Met onze deelname verruimen we niet alleen ons netwerk, maar worden we deelgenoot van de interessante openingen en lezingen die het museum organiseert. Tegelijkertijd hebben wij weer binnen het Cobra Museum zelf een workshop georganiseerd over een van onze expertises; erfrecht voor musea.

Hoe zou u uw kantoor willen typeren?

De Vos & Partners Advocaten is een kantoor van grote merken tot startups: iedereen voelt zich er thuis. Dit jaar al voor het 25ste jaar! We werken voor gerenommeerde cliënten in handel en industrie, de entertainment-, kunst -en cultuursector, het MKB, de reisbranche, het vastgoed, de sportsector en zakelijke dienstverlening. Daarvoor werken we op allerlei juridische gebieden, zoals de AVG en het arbeidsrecht, voor culturele instellingen.

Is Doornhein and Freek Snippers, both partners at De Vos & Partners Advocaten in Amsterdam, have enjoyed being members of the business club of the Cobra Museum in Amstelveen for some time now.

Why did you join a business club of a museum?

We feel privileged, having our office so close to the Museum Square. Art all around. We love it! We came into contact with the Cobra Museum through an event that our office organised about innovation in the art and culture sector. The Cobra Museum caught our attention because of its personal approach, inventiveness and hospitality. We joined the Cobra Business Club to get in touch with other art-loving entrepreneurs.

But why specifically the Cobra Museum?

The world of the Cobra Museum suits us well. The personal nature of the meetings appeals to us. With our membership we not only expand our network, but we are also invited to the interesting openings and lectures that the museum organises. In our turn, we organised a workshop in the Cobra Museum about one of our fields of expertise: inheritance law for museums.

How would you describe your office?

De Vos & Partners Advocaten is a lawyer's office for major brands to start-ups: everyone feels at home with us. And we've celebrated our 25th anniversary this year! We work for renowned clients in trade and industry; the entertainment, art and culture sectors; SMEs; the travel industry; real estate; the sports sector and business services. We provide a variety of legal services for cultural institutions, for instance pertaining to the GDPR and labour law.

invited → Open Huis

Free!

(ENG) YOU'RE INVITED → OPEN HOUSE

On 11 November, the Cobra Museum will open its doors for you with a flourish.

From 11 o'clock in the morning, all our guests will be greeted with a festive welcome. There will be two big temporary exhibitions: *An Unstoppable Force* and the then just opened *Cobra 70: A multi-headed snake*, and many local talents will add a musical note to the festivities. Our curators will give various gallery tours, and in our beloved Zen garden, designed by Tajiri, you can participate in the 'Zen raking' under the guidance of artist Stephanie Rhode. On this joyous day, admission and activities will both be free of charge!

The Cobra Museum is not the only museum to celebrate the 70th birthday of the Cobra movement. We do so together with the Stedelijk Museum Schiedam, which has a large number of Cobra works in its collection. In the context of 70 years of Cobra, a large retrospective of Corneille is on show there.

Both museums have a Camping Cobra and an open day. For more information, please also visit the website: stedelijkmuseumschiedam.nl

Op 11 november gooit het Cobra Museum haar deuren wagenwijd open.

Vanaf 11 uur ontvangt het personeel alle gasten in feestelijke stemming. Naast de grote wisselexpositie *Een Ontembare Kracht* en de dan net geopende tentoonstelling *Cobra 70: een meerkoppige slang* is er op deze dag veel muziek van lokale talenten. Onze conservatoren geven diverse rondleidingen en in onze geliefde zentuin, ontworpen door Tajiri, vindt het 'Zen-harken' plaats onder leiding van kunstenaar Stephanie Rhode. Op deze feestelijke dag zijn de toegang en de activiteiten gratis!

Niet alleen het Cobra Museum viert de 70ste verjaardag van de Cobra beweging. We doen dit samen met het Stedelijk Museum Schiedam, dat een groot aantal Cobra werken in haar collectie heeft. Daar is in het kader van 70 jaar Cobra, een grote overzichtstentoonstelling van Corneille te zien.

In beide musea is een Camping Cobra en een open dag. Voor meer informatie bezoek ook de website: stedelijkmuseumschiedam.nl

Voor mensen met een beperking

(ENG) UNLIMITED WORK - FOR PEOPLE WITH DISABILITIES

Op 15 november organiseert Onbeperkt aan de Slag een landelijk estafette evenement. Op deze manier willen we een positieve impuls geven aan het aannemen van mensen met een arbeidsbeperking. De Gemeente Amstelveen organiseert het regionale evenement van deze landelijke actie en die vindt plaats in het Cobra Museum. Het is ieder jaar een groot succes en wordt door honderden werkzoekenden en werkgevers in de regio's bezocht.

Het Cobra Museum deelt het enthousiasme van de Gemeente Amstelveen en Onbeperkt aan de Slag en zet zich in om mensen met een beperking een plek te geven. Het museum is een dynamische werkomgeving waar niet gekeken wordt naar wat 'gewoon' is. Wij zijn gewend om juist het bijzondere van een mens te faciliteren en een podium te bieden.

U kunt als werkgever op deze dag gemotiveerde werkzoekenden met een arbeidsbeperking ontmoeten en spreken op een informele manier. Als u vacatures hebt, kunt u aan de Meet&Greet deelnemen. Het is een ideale manier om kennis te maken met de doelgroep.

On 15 November, Onbeperkt aan de Slag (Unlimited work) organises a nationwide relay event. In this way we want to give a positive impulse to the hiring of people with a work disability. The municipality of

Amstelveen organises the regional event of this national campaign and it will take place in the Cobra Museum. Every year, it is a tremendous success and hundreds of job seekers and employers in the regions take part in the campaign.

The Cobra Museum shares the enthusiasm of the municipality of Amstelveen and Onbeperkt aan de Slag, and is committed to giving people with disabilities a place to work. The museum is a dynamic working environment that does not care about what is 'normal'. We are in the habit of facilitating the uniqueness of a person and offering a stage for it.

As an employer, you can meet motivated job seekers with a work disability on this day and have an informal conversation. If you have vacancies, you can participate in the Meet&Greet. It is an ideal way to get to know the people you are looking for.

Onbeperkt werken

Meer informatie is te vinden op onbeperktaandeslag.nl. Ondernemers en deelnemers kunnen zich aanmelden via ontmoetingen@onbeperktaandeslag.nl. U kunt ook gewoon vrij inlopen.

For more information, please visit the website onbeperktaandeslag.nl. Entrepreneurs and participants can register via ontmoetingen@onbeperktaandeslag.nl. You are also welcome to just come to the event.

(ENG) **THE COBRA MUSEUM
AND EDUCATION**

Art from the Cobra movement is ideal for inspirational art education. The educational activities of the Cobra Museum are based on the idea that everyone is able to create meaningful, expressive creations. That is precisely how the original Cobra artists saw it.

For more than 20 years, the Cobra Museum of Modern Art has been a place where education, discovery and experience have taken centre stage. The educational programmes of the Cobra Museum are made for children, adults, companies, and of course for primary and secondary schools. You are introduced to the ideas of the Cobra artists and get refreshing insights into the world at that time and now.

Schools can contact us via their own art programme. Through these programmes, thousands of schoolchildren a year come to the museum

to learn about art and to make it themselves. In Atelier Cobra, the museum's workshop, we organise many different creative activities. We have our own programming, such as the free Children's Studio every Sunday from 11 to 2 o'clock. Here, young and old can get creative under the guidance of qualified volunteers. You visit the museum while your children make their own art. In addition to the Children's Studio on Sundays, we offer different types of workshops.

"Thinking about the future is always very tricky because we are stuck in our ideas and experiences from the present and the past, which limits us in envisioning the future. Research shows that children are better at this than adults." Judi Mesman (chair of Interdisciplinary Study of Societal Challenges at Leiden University) was co-composer of the teaching module we made for *An Unstoppable Force*.

© Kevin van der Brug

Activities

Workshop Nicolás Paris
7 October at 2 and 4 p.m.

Workshop Brian Belott
17 October 2 p.m.
19 October 3 p.m.

Visit our website for more details
and all our activities

Camping

© Illustration Emma Ruth Levie

Een nacht doorbrengen in een museum? Samen met 70 andere campingbezoekers? Wie wil dat nou niet! Dat kan in de nacht van 10 op 11 november.

Het Cobra Museum blijft de hele nacht open voor kinderen en hun (groot)ouders. We slapen in de tentoonstelling *Een Ontembare Kracht* waar al een aantal tentjes staat om video's te kijken. Dat komt dus goed uit. Je neemt zelf je matrasje en slaapzak mee en zoekt een plekje. Of je gaat midden in de zaal liggen. Of gewoon onder je favoriete schilderij! In de avond is er film, livemuziek (geen kampvuur!) en we gaan spelletjes spelen zoals *Weerwolven* en *Twister*. En dan gaan we slapen, tussen de kunst. De volgende ochtend is er gezamenlijk ontbijt. O ja, speciaal voor deze avond halen we het toilet papier weg bij de toiletten, dus neem je eigen rol mee!

Ik wil boeken!

Ga naar onze website en reserveer voor 15 euro een ticket onder de ticketknop. Volwassenen mogen alleen komen onder begeleiding van minimaal 1 kind. Inloop is tussen 19:00 en 20:00 uur. Ontbijt is tussen 08:00 en 09:30.

(ENG) Spending a night at a museum? Together with 70 other campers? Who would not want that? In the night of 10 to 11 November, you can!

The Cobra Museum will be open all night for children and their (grand)parents. We will sleep in the exhibition on *An Unstoppable Force*. A number of tents to watch videos are part of this exhibition, so it already looks a little like a campsite. You can bring your own mattress and sleeping bag and find a nice spot. Or you can sleep in the middle of the gallery. Or right underneath your favourite painting! In the evening there will be film, live music (no campfire!) and we will play games such as *Werewolves* and *Twister*. And then we will go to sleep, between the artworks. The next morning we will have breakfast together. Oh, and especially for this evening we will remove the toilet paper from the toilets, so bring your own roll!

I'd like to book!

Go to our website and click the ticket button to reserve a ticket for €15. Adults must be accompanied by at least 1 child. Entrance is between 7 and 8 in the evening. Breakfast is between 8 and 9:30.

Het Cobra museum

© Kevin van der Brug

en educatie

Kunst van de Cobra beweging leent zich goed voor inspiratieve kunsteducatie. De educatieve activiteiten van het Cobra Museum zijn gebaseerd op het idee dat iedereen in staat is om betekenisvolle, expressieve creaties te maken. Zo zagen de oorspronkelijke Cobra kunstenaars dat ook.

English text on next page

Het Cobra Museum voor Moderne Kunst is al meer dan 20 jaar een plek waar educatie, ontdekken en beleven centraal staan. De educatieve programma's van het Cobra Museum zijn er voor kinderen, volwassenen, bedrijven en natuurlijk voor scholen uit het basis- en voortgezet onderwijs. Je komt in contact met de ideeën van de Cobra kunstenaars en krijgt verfrissende inzichten in de wereld van toen en nu.

Scholen kunnen via hun eigen kunstprogramma bij ons terecht. Zo komen er ieder jaar duizenden scholieren langs om over kunst te leren en zelf te maken. In het Atelier Cobra, de workshopruimte van het museum, worden veel verschillende creatieve activiteiten aangeboden. We hebben onze eigen programmering; iedere zondag is er bijvoorbeeld het gratis Kinderatelier van 11 tot 2 uur. Hier kan jong en oud onder begeleiding van gediplomeerde vrijwilligers creatief aan de slag gaan. U bezoekt het museum en uw kinderen maken hun eigen kunst. Naast het kinderatelier op zondag, worden er ook verschillende soorten workshops gegeven.

© Kevin van der Brug

"Nadenken over de toekomst is altijd heel lastig omdat we vastzitten in onze ideeën en ervaringen uit het heden en het verleden, waardoor we beperkt zijn in het maken van een voorstelling over wat er in de toekomst gaat gebeuren. Uit onderzoek blijkt dat kinderen hier beter in zijn dan volwassenen." Judi Mesman (leerstoel Interdisciplinary Study of Social Challenges van de Universiteit Leiden) stelde het lespakket behorend bij *Een Ontembare Kracht* mede samen.

Activiteiten

Workshop Nicolás Paris
7 oktober om 14.00 en 16.00 uur

Workshop Brian Belott
17 oktober om 14.00 uur
19 oktober om 15.00 uur

Bekijk onze website voor meer details en al onze andere activiteiten

(ENG) **COBRA 70:
A MULTI-HEADED SNAKE**

The Cobra Museum celebrates the 70th anniversary of the Cobra movement with a spectacular birthday weekend and a completely new presentation in which a fresh vision on the Cobra movement is presented. The exhibition *Cobra 70: A multi-headed snake* focuses on the diverse, sometimes conflicting ideas about Cobra.

On 8 November this year, it will be exactly 70 years since the revolutionary Cobra movement was founded in Paris. In the years that followed, artists and poets from many countries were part of this much-discussed art movement. Cobra stood for the joy of complete spiritual and artistic freedom and spontaneity in response to the horrors of the Second World War. The Cobra members found inspiration in children's drawings, prehistoric artefacts, non-Western art, comics and other expressions of folk culture. In the three years that followed (officially Cobra existed from 1948 to 1951) they worked together on magazines and several exhibitions. In the Netherlands, Cobra caused uproar in 1949 with their first exhibition at the Stedelijk Museum. The riot police had to relieve the museum and headlines screamed: "Scribble! Claptrap! Splotches!"

The then revolutionary Cobra is now anchored in European art history and is mainly associated with colourful, expressive-spontaneous painting. With the exhibition *Cobra 70: A multi-headed snake* the Cobra Museum shows that the movement was much more than the 'happy, colourful art movement' it has become to the general public. In addition to the important impulse that Cobra gave to painting in general, it was above all the spirit of absolute freedom and the cross-fertilisation between thinkers, poets and painters that characterised the movement. Those aspects were the great strength of the movement, but ultimately also its demise. Cobra was a group of young, revolutionary creatives and intellectuals who were constantly at odds with each other. They frequently argued about what exactly Cobra was and what it should be. Its members often spent more time discussing Cobra than they did painting.

You could say that the character of Cobra was largely determined precisely by those huge contradictions and disagreements between its members. Those are what gave Cobra its vitality. The divergent voices of the artists, other persons involved and art historians are therefore central in *Cobra 70: A multi-headed snake*. Even if they did occasionally butt heads!

Karel Appel, Femmes Enfants Animaux, 1951 Collectie Cobra Museum.
© Karel Appel Foundation c/o Pictoright Amsterdam 2018

Tentoonstellingen in het kader van 70 jaar Cobra

Cobra 70: A multi-headed snake
On view from 8 November 2018 at the
ground floor gallery of the Cobra Museum

Corneille, *His World*
On view at Stedelijk Museum Schiedam
until 3 February 2019

*An Unstoppable Force: Children as
inspiration for Cobra and Contemporary Art*
On view at the Cobra Museum until 17
February 2019

Nieuwe aanwinst:

De Zwevende

Carl-Henning Pedersen, *De Zwevende/
Suspended in the Air*, 1973

Carl-Henning Pedersen

De weduwe van de kunstenaar Carl-Henning Pedersen heeft het Cobra Museum een belangrijke serie werken geschonken. *De Zwevende* is een van de zeven werken die we mochten ontvangen. We zijn mevrouw Sidsel Ramson hier heel erg dankbaar voor, het is een belangrijke aanvulling van onze collectie en een inspiratie voor ons tentoonstellingsprogramma. In 2020 zal werk van Pedersen opgenomen worden in de tentoonstelling *de Denen*.

(ENG) **NEW ACQUISITION - SUSPENDED IN THE AIR BY CARL-HENNING PEDERSEN**

The widow of the artist Carl-Henning Pedersen has donated an important series of works to the Cobra Museum. *Suspended in the Air* is one of the seven works we were honoured to receive. We are most grateful to Mrs. Sidsel Ramson; these are an important addition to our collection and an inspiration for our exhibition programme. In 2020, Pedersen's work will be included in the exhibition *The Danes*.

Een groepsportret van de eerste bijeenkomst van Cobra in Høst, Denemarken in 1948. Carl-Henning Pedersen staat derde van links. Pedersen tekende later het beest op deze foto. A group portrait of the first meeting of Cobra in Høst, Denmark, in 1948. Carl-Henning Pedersen is third from the left. Pedersen later drew the creature in this photograph.

Het Cobra Museum viert het 70-jarig bestaan van de Cobra beweging met een daverend feestweekend en een geheel nieuwe presentatie waarin een nieuwe visie op de Cobra beweging wordt gepresenteerd. In de tentoonstelling *Cobra 70: een meerkoppige slang* staan de uiteenlopende, soms haaks op elkaar staande ideeën over Cobra centraal.

Cobra 70:

Café Notre Dame in Parijs waar in 1948 de Cobra leden bij elkaar kwamen en hun eerste manifest ondertekenden. / Café Notre Dame in Paris, where the members of Cobra met up in 1948 and wrote their first manifest.

een meerkoppige

slang!

© Cobra voor het Stedelijk Museum Amsterdam, 1949. Foto: mr. E. Korkoris-Syriër

Op 8 november van dit jaar is het precies 70 jaar geleden dat de revolutionaire Cobra beweging in Parijs werd opgericht. Kunstenaars en dichters uit vele landen maakten in de jaren daarna deel uit van deze veelbesproken kunstenaarsbeweging. Cobra stond voor de vreugde van totale geestelijke en artistieke vrijheid en spontaniteit als reactie op de verschikkingen van de tweede wereldoorlog. De Cobra leden lieten zich inspireren door kindertekeningen, prehistorische artefacten, niet-westerse uitingen, striptekeningen en andere vormen van volkscultuur. In de drie jaar die volgden (officieel duurde Cobra van 1948 tot 1951) werkten zij samen aan tijdschriften en meerdere tentoonstellingen. In Nederland zorgde Cobra voor grote ophef in 1949 met hun eerste tentoonstelling in het Stedelijk Museum. De oproerpolitie moest het museum ontzetten en krantenkoppen schreeuwden: "Geknoei! Gekladder! Verlakkerij!".

Het destijds revolutionaire Cobra is nu verankerd in de Europese kunstgeschiedenis en wordt hoofdzakelijk geassocieerd met kleurrijke, expressief-spontane schilderkunst. Met de tentoonstelling *Cobra 70: een meerkoppige slang*, laat het Cobra Museum zien dat de beweging veel meer was dan een 'vrolijke kleurrijke kunstbeweging' die het voor het grote publiek geworden is. Naast de belangrijke impuls die Cobra gaf aan de schilderkunst in het algemeen, was het vooral de geest van absolute vrijheid en de kruisbestuiving tussen denkers, dichters en schilders die de

beweging kenmerkte. Die aspecten waren de grote kracht maar uiteindelijk ook de ondergang van de beweging. Cobra was een club van jonge hemelbestormende creatievelingen en intellectuelen die voortdurend met elkaar overhoop lagen. Ze hadden vaak ruzie over wat Cobra precies was en moest zijn. Er werd vaak meer gediscussieerd dan geschilderd.

"De oproerpolitie moest het museum ontzetten en krantenkoppen schreeuwden: 'Geknoei! Gekladder! Verlakkerij!'."

Je zou dus kunnen zeggen dat het karakter van Cobra in sterke mate bepaald werd juist door die enorme tegenstellingen en onenigheden tussen haar leden. Dit is wat Cobra haar vitaliteit verleende. In *Cobra 70: een meerkoppige slang* staan daarom de uiteenlopende stemmen van de kunstenaars, betrokkenen en kunsthistorici centraal. Ook al stonden die soms haaks op elkaar!

Tentoonstellingen in het kader van 70 jaar Cobra

Cobra 70: een meerkoppige slang
Te zien vanaf 8 november 2018 in de benedenzaal van het Cobra Museum

Corneille, zijn wereld
Te zien in Stedelijk Museum Schiedam nog t/m 3 februari 2019

Een Ontembare Kracht, Het kind als inspiratiebron voor Cobra en kunst van nu
Te zien in het Cobra Museum tot 17 februari 2019

You're invited!

Te zien vanaf 08.11.18
Tentoonstelling Cobra 70:
 een meerkoppige slang

COBRA

On view from 8.11.18
Exhibition Cobra 70:
 A multi-headed snake

10.11.18
Camping Cobra
 Come and spend the night at the museum. For parents and children. Check cobra-museum.nl/campingcobra

11.11.18
Open House
 Free entrance With music, theatre, workshops and tours

10.11.18
Camping Cobra
 Kom overnachten in het museum. Voor ouders en kinderen! Check cobra-museum.nl/campingcobra

11.11.18
Open Huis
 Vrij entree Met muziek, theater, workshops en rondleidingen

Kijk op onze website voor alle informatie:
www.cobra-museum.nl

WELKOM!

In de eerste plaats wil ik u van harte welkom heten met dit nieuwe magazine en uitnodigen voor de activiteiten van het Cobra Museum voor Moderne Kunst in Amstelveen. Enkele maanden geleden ben ik begonnen met mijn nieuwe baan als algemeen directeur. Ik ben zeer dankbaar voor het vriendelijke welkom van collega's, inwoners van Amstelveen, waaronder in de eerste plaats burgemeester Eenhoorn en wethouder Raat en vele anderen in de culturele en zakelijke sector hier en in de regio.

(ENG) **WELCOME!**

First and most importantly, I would like to welcome you to the Cobra Museum of Modern Art in Amstelveen with this new magazine and invite you to our exhibitions and activities. Just a few months ago I started my new job as general director of the museum. I am very grateful for the warm and helpful welcome I received from colleagues and citizens of Amstelveen – amongst them mayor Bas Eenhoorn and councillor Herbert Raat – as well as from many others working in culture and business here and in the region.

© Mathijs Immink

We vieren de 70ste verjaardag van de Cobra beweging op 8 november met een speciale tentoonstelling Cobra 70: een meerkoppige slang. Het is een goede kennismaking met de beweging maar deze tentoonstelling laat vooral zien, dat het allemaal niet zo glad en vredig verliep tussen de kunstenaars, zoals tot nu toe vaak aangenomen werd.

We will celebrate the 70th birthday of the Cobra movement on 8 November with the special exhibition Cobra 70: A multi-headed snake. This exhibition is not only a good introduction to the art movement, but also shows that the artists did not always have a smooth and harmonious relationship, as has often been assumed until now.

We maken er samen een bijzondere verjaardag van. Het weekend van 10/11 november staat in het teken van Camping Cobra en een feestelijke open dag. Op zaterdag kunt u samen met uw kinderen of kleinkinderen tijdens camping Cobra overnachten in het museum! De volgende dag is het open dag en spelen er vele muzikanten. De toegang en alle activiteiten op zondag zijn gratis.

We offer you a festive 70th birthday weekend. The events of that weekend (10/11 November) are not to be missed: Camping Cobra and the Open House. On Saturday children and their parents or grandparents are invited for a sleepover in the museum in the night! Amidst the art! The next day, many musicians and activities will add to the festivities of the Open House. Admission will be free on Sunday.

Er zijn allerlei manieren om ons werk te ondersteunen: als Cobra Founder, lid van de Cobra Business Club, donateur, Vriend, maar ook in een legaat. We zijn zeer dankbaar voor de generositeit van de Gemeente Amstelveen, de BankGiro Loterij en bovengenoemde bedrijven en particulieren, die met elkaar dit museum en het programma mogelijk maken.

There are many ways to support our work: as a Cobra Founder, as a member of the Cobra Business Club, as a Friend or through Legacies. We are most grateful for the generosity of the City of Amstelveen, the BankGiro Lottery and all aforementioned corporate and private donors; without their support this museum and the programme would not be possible.

Ik hoop dat u zult genieten van dit magazine en ons programma.

I do hope you will enjoy this magazine and the programme we offer you!

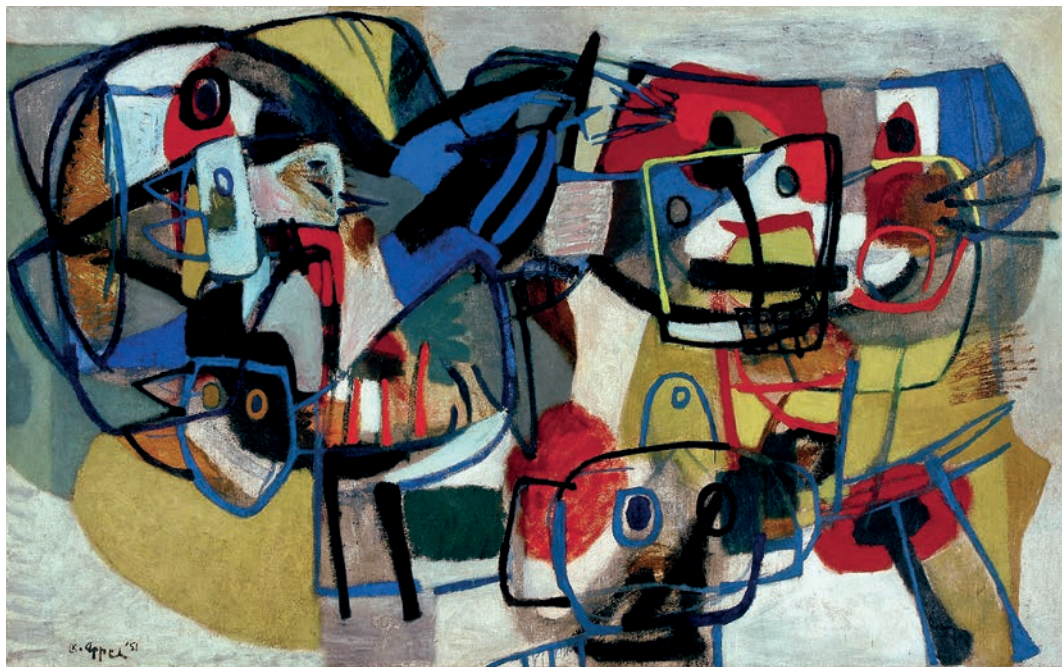
Stefan van Raay,
 Algemeen Directeur Cobra Museum voor Moderne Kunst Amstelveen

Stefan van Raay,
 General Director Cobra Museum of Modern Art Amstelveen

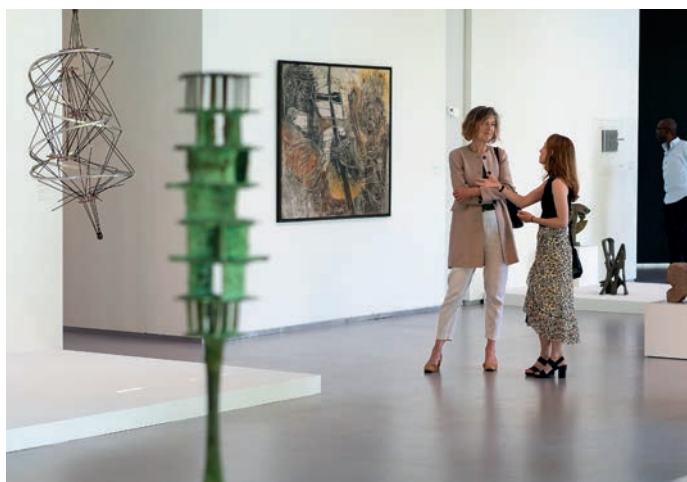

Najaar / Winter
Fall / Winter
2018

COBRA

MUSEUM

Een meerkoppige slang
A multi-headed snake

70 jaar kunst en discussie
70 years of art and discussion

Kom slapen in het museum
tijdens Camping Cobra
*Come spend the night at
Camping Cobra*

Cobra & educatie
Cobra & education